

A SZÁZADELŐN KÁRPÁT-MEDENCE-SZERTE DIVATOS ESKÜVŐI RUHÁKBÓL MUTAT BE VÁLOGATÁST A KOLOZSVÁRI TÁRLAT

Színes menyasszonyi viseletek közszemlén

Menyasszonyi viseleteket vonultat fel a Kárpát-medence különböző tájegységeiről az a kiállítás, melynek zenés-táncos bemutatóját november 19-én tartják Kolozsváron. A rendhagyó tárlat Pitlik-Sipos Eszter magyarországi néptáncpedagógus, népviselet-szakértő gyűjteményéből mutat be válogatást a századelőn divatos tótkomlói, kállói, ajaki, sárközi, kalocsai, gömöri, bukovinai, klézsei, magyarpalatkai, krasznai, mérai menyasszonyi viseletekből.

» KRÓNIKA

Kárpát-medencei menyasszonyi viseletekből szerveznek kiállítást Kolozsváron. A zenés-táncos bemutatóval egybekötött eseményt november 19-én tartják a János Zsigmond Unitárius Kollégium dísztermében, az ezt követő táncszínház pedig a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány székházában. A kiállítás a Pitlik-Sipos Eszter magyarországi néptáncpedagógus, népviselet-szakértő 15 évnyi gyűjtőmunkájából mutat be válogatást, az érdeklődők a Kárpát-medence tizenöt településéről láthatnak viseleteket. „Minden kislány és nagylány álmodozik arról, hogy milyen menyasszonyi ruhában

A Kárpát-medence menyasszonyi viseleteit vonultatja fel a tárlat

megy férjhez. A paraszti kultúrának az egyik legünnepélyesebb eseménye volt az esküvői szertartás és a lakodalom. A leányból asszonnyá válás stációt a népviselet hűen tükrözi. A bemutató egy átfogó képet ad a századelőn divatos tótkomlói, kállói, ajaki, sárközi, kalocsai, gömöri, buko-

vainai, klézsei, magyarpalatkai, krasznai, kalotaszegi menyasszonyi viseletekről – olvasható az esemény leírásában.”

A kiállítás központi darabját képezi egy mérai menyasszonyi viselet is, mely a Nádas mente falvainak cifraságát hirdeti. Az ünnepnek szánt ruhaféléket

igyekeztek a legjobb minőségű anyagból készíteni. Hogyha csak olcsóbb, gyengébb minőségű anyag állt rendelkezésre, az ünnepi jelleget a gazdagabb díszítés, illetve a darab új volta biztosította. Néhány öltözetelem – elsősorban a kiegészítők – azonban kizárólag az ünnepi viselethez tartozott, így a párta, a kézbe való kendő, a főkötőcsipke, a különféle bojtok, sallangok, a leeresztők. A nagyünnepi viselet készül a legértékesebb anyagból, ugyanakkor a leggazdagabban díszített. Ezekbe úrvacsoravételkor, az emberi élet jeles alkalmain, konfirmálásakor, esküvőn, az új asszony bemutatásakor, keresztelőkön öltöznek. A 20. századi mérai női viseletben kevés valóban rituális darabbal találkozunk, ezek többsége a konfirmáláshoz, az esküvőhöz, illetve a halálhoz kapcsolódik.

Az egyik legszembetűnőbb rajta, hogy mennyire színes más tájegységek fekete és fehér színű menyasszonyi ruhája mellett. Fő éke a fejre helyezett párta, amit a lányok a konfirmációjuk előtt megelőző év virágvasárnapjától az esküvőjük napjáig viselnek. A lány státusz megszűnését jelző gesztusként esküvőkor a menyasszony a rokon lányoknak ajándékozta párta- és hajba való pántlikáit, a párta hátsó részén lévő brosstűket a rokon legények kapták. (1960-as évek végéig volt jellemző a pártaajándék.)

A nők fehérneműként pendelyt hordanak, erre 2-3 alsószoknyát vettek alkattól füg-

gően. Erre kerül rá a női ing, ami nyakból ráncosan hull alá, írásosan díszítik. Ennek vállfős ing a neve. Az ing fölött mejjrevalót hordanak, amelynek színt a teljes felületét pamut- vagy gyapjúfonállal varrják ki. Ezt díszíthetik a diós bojtjal. A mérai menyasszonyok szoknyája is különbözik más tájegységek ünnepi viseletétől. Mint mondják, „Kalotaszeg addig tart, amíg a muszuly ér”. Muszuly, vagy ahogy Mérában nevezik bagazia, egy kétfelől felhajtott, szépen hímzett, széles, posztóval pántolt, ráncba szedett, bő, elől díszes köténnyel fedett szoknya. A pántlikás ruha (vagyis a kötény) kifejezetten nagyünnepi viseletelemnek számít, ahogy a kötény két oldalán lelógó selyemcsukor, vagy más néven selyembojt is. Lábukra fekete vagy piros csizmát húznak. „A lánynak „fújja a szél a pántlikáját” kifejezés nemcsak a pántlikáját jelezte, hanem a hátáról lecsüngő többi dísz is, így a sallang és a selyembojt, majd az ötvenes évektől divatosná vált leeresztők, amik a felső ruhadarabok fölött helyezkedtek el. A menyasszony nyakában pedig elengedhetetlen a piros gyöngysor” – jellemzi Pitlik-Sipos Eszter a mérai viseletet a Folkpédia honlapon.

A kolozsvári viseletbemutatót az Erdélyi Hagyományok Háza Alapítvány, a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány és Magyarország kolozsvári főkonzulátusa szervezi.

Kisokos segít az egyetemistáknak

Az egyetemisták jogait és kötelezettségeit tartalmazó magyar nyelvű Hallgatói Kisokos adott ki a Kolozsvári Magyar Diákszövetség (KMDSZ). A kiadvánnyal a diákszervezet a magyar egyetemisták tájékozódását kívánja segíteni a törvények világában. A kisokos számos olyan információt tartalmaz, amelyek az egyetemisták mindennapi életét is segítheti: ilyen például a munkavállalásról szóló törvények, a tanár-diák kapcsolat, mobilitási lehetőségek az Európai Unión belül, panaszjogok és diszkrimináció, sőt a gólyáknak is külön fejezet segít beilleszkedni az új világba – olvasható a diákszövetség szerkesztőségünkhöz eljuttatott közleményében. A kiadvány egy közvélemény-kutatás nyomán jött létre: 1302 hallgató megkérdezésével térképezték fel a kolozsvári magyar egyetemisták hallgatói jogokról és kötelezettségekről szóló ismereteit. A kisokos 500 nyomtatott példánya a Kolozsvári Magyar Diákszövetség szakosztályainál szerezhető be, valamint online is elérhető. Részletek a diákszövetség honlapján olvashatók. (Krónika)

Jelenleg már nyolcmilliárd ember él a Földön

» HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Alig 11 évvel a hétmilliárdos mérföldkő átlépése után a világ népessége tegnap átlépte a 8 milliárdot – közölte az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ). A nemzetközi szervezet szerint ez „fontos mérföldkő az emberiség fejlődésében”, és az éppen most zajló COP-27 konferencia idején emlékeztet „a bolygónkról való gondoskodás iránti közös felelősségünkre”.

Az ENSZ szerint a mostani „példátlan növekedés” – hiszen 1950-ben még csupán 2,5 milliárd lakója volt a bolygónak – a várható élettartam fokozatos emelkedésének köszönhető, ami a jobb közegészség, táplálkozás és személyes higiénia, valamint az orvostudomány fejlődésének következménye. Míg az 1800-as évekig a Földön kevesebb mint egymilliárd ember élt, csupán egy évtized kellett ahhoz, hogy 7 milliárdról 8 milliárdra nőjön a populáció – emlékeztetett rá az ENSZ közleménye. A várakozások szerint 15 év múlva, 2037-ben éri el a bolygó népessége a 9 milliár-

dot, a 2080-as évekre pedig 10,4 milliárdnyian leszünk a Földön, de az ENSZ szerint ez a létszám a század végéig nem emelkedik majd tovább.

Az egyiptomi Sarm-el-Sejken éppen ezekben a napokban zajló ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének 27. éves ülésével (COP-27) kapcsolatban a nemzetközi szervezet felhívta rá a figyelmet, hogy „miközben a népességnövekedés felerősíti a gazdasági fejlődés környezeti hatását, az egy főre jutó anyagi erőforrás-fogyasztás és az üvegházhatású gázok kibocsátása általában a gazdag országokban a legmagasabb, nem a szegény országokban, ahol a népesség gyorsan növekszik”.

A népességnövekedés ugyanakkor éppen a szegény országokban jelent komoly kihívást. Az 1,4 milliárd lakosú Indiában például, amely jövőre Kínát is megelőzve már a világ legnépesebb országává válik, a következő évtizedekben várhatóan jelentősen nő majd a városiak száma. Holott a metropoliszok már most is túlszűfoltak, és nem rendelkeznek alapvető infrastruktúrával. Mumbaiban a lakos-

Egy évtized alatt egymilliárral több ember él a bolygón

ság mintegy 40 százaléka nyomor-nyegedekben él, folyóvíz és áram nélkül. Az ENSZ szerint a 2050-re várható népességnövekedés több mint fele nyolc ország – a Kongói Demokratikus Köztársaság, Egyiptom, Etiópia, India, Nigéria, Pakisztán, a Fülöp-szigetek és Tan-

zánia – lakossága növekedésének tulajdonítható. Az előrejelzések alapján a század végén a világ három legnagyobb populációjú városa: Lagos (Nigéria), Kinshasa (Kongói Demokratikus Köztársaság) és Dar Es Salaam (Tanzánia) Afrikában lesz.